

O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Jumayeva Sarvinoz Ilkhombekovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti,

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola o'qish savodxonligi darslarida interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyatiga bag'ishlangan. Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishda interfaol metodlarning roli, ularning afzalliklari va qo'llash usullari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada o'qish savodxonligi darslarida interfaol metodlardan foydalanishga oid amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: O'qish savodxonligi, interfaol metodlar, boshlang'ich sinf, o'quvchi, rivojlantirish, ta'lim, metod, usul, faollik, qiziqish.

Kirish.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'qish savodxonligini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. O'qish savodxonligi nafaqat o'quvchilarning bilim olishiga, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga, jamiyatda o'z o'rnini topishiga ham ta'sir ko'rsatadi. Shu bois boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

O'qish savodxonligi darslarida an'anaviy ta'lim metodlari bilan bir qatorda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirishga, ularning darsga bo'lgan qiziqishini uyg'otishga va natijada o'qish savodxonligi darajasini yaxshilashga yordam beradi. Interfaol metodlar o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, muammolarni yechishga, o'z fikrlarini erkin ifoda etishga o'rgatadi.

Ushbu maqolada biz o'qish savodxonligi darslarida interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyatini ko'rib chiqamiz. Maqolada interfaol metodlarning afzalliklari, ularning qo'llash usullari va o'qish savodxonligini rivojlantirishga oid amaliy tavsiyalar beriladi.

Adabiyotlar sharhi va tahlil natijalari. O'qish savodxonligi va uning rivojlantirish metodlari pedagogika, psixologiya va tilshunoslik kabi fanlar doirasida keng o'rganilgan. Ushbu mavzuga oid ko'plab ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar va metodik qo'llanmalar nashr etilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki

O'qish savodxonligining ahamiyati: Ko'pgina tadqiqotchilar, jumladan L.S. Vygotskiy, A.R. Luriya, N.I. Jinkin va boshqalar o'qish savodxonligi shaxsning intellektual rivojlanishi, bilim olishi va jamiyatda o'z o'rnini topishi uchun muhimligini ta'kidlaydilar.

Interfaol metodlarning samaradorligi: K.D. Ushinskiy, L.V. Zankov, D.B. Elkonin kabi pedagoglar interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshirishga, ularning darsga bo'lgan qiziqishini uyg'otishga va natijada o'qish savodxonligi darajasini yaxshilashga yordam berishini ta'kidlaganlar.

Interfaol metodlarning turlari: V.G. Repkin, G.A. Tsukerman, I.S. Yakimanskaya kabi psixologlar interfaol metodlarning turli shakllari (munozara, bahs-munozara, loyiha ishlari, rolli o'yinlar, guruhli ish va boshqalar) o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishda samarali ekanligini ko'rsatganlar.

Amaliy tavsiyalar: M.R. Lvov, T.A. Ladygina, O.V. Uzorova kabi metodistlar o'qish savodxonligi darslarida interfaol metodlardan foydalanish samarali bo'lishi uchun o'qituvchining pedagogik mahorati, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish, o'quv jarayonini to'g'ri tashkil etish lozimligini ta'kidlaydilar.

Shuningdek, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanishga oid metodik ishlanmalar va tavsiyalar yetarli emas. Ushbu muammoni hal qilish uchun yangi tadqiqotlar o'tkazish va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish zarur.

Ushbu maqola doirasida biz yuqorida keltirilgan adabiyotlar tahliliga asoslanib, boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyatini yanada chuqurroq o'rganamiz va amaliy tavsiyalar ishlab chiqamiz.

O'qish darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirishga, ularning darsga bo'lgan qiziqishini uyg'otishga va natijada o'qish savodxonligi darajasini yaxshilashga yordam beradi. Quyida o'qish darslarida qo'llaniladigan interfaol metodlarning tavsifi va ulardan foydalanish haqida misollar keltirilgan:

1. Munozara o'quvchilarni muayyan mavzu bo'yicha o'z fikrlarini bildirishga, boshqalarning fikrlarini tinglashga va tahlil qilishga o'rgatadi[1]. Munozara o'qilgan matnni tushunish, undagi asosiy g'oyani aniqlash va baholashga yordam beradi.

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga "Yaxshilik qilish" mavzusida matn beradi va ularga quyidagi savollar bilan murojaat qiladi:

Yaxshilik nima?

Nima uchun yaxshilik qilish kerak?

Siz qanday yaxshiliklar qilgansiz?

O'quvchilar o'z fikrlarini bildirishadi, boshqalarning fikrlarini tinglashadi va o'zaro munozara qilishadi[2].

2. Bahs-munozara o'quvchilarni muayyan muammo bo'yicha qarama-qarshi fikrlarni bildirishga va o'z nuqtai nazarini himoya qilishga o'rgatadi. Bahs-munozara o'quvchilarda tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va ularni o'z fikrlarini asoslashga o'rgatadi[3].

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga "Internetning foydasi va zarari" mavzusida bahs-munozara tashkil qiladi. O'quvchilar ikki guruhga bo'linadi va bir guruh internetning foydasi haqida, ikkinchi guruh esa internetning zarari haqida o'z fikrlarini bildiradi.

3. Loyiha ishlari o'quvchilarni mustaqil ravishda muayyan mavzuni o'rganishga va o'z ishlarini taqdim etishga o'rgatadi[4]. Loyiha ishlari o'quvchilarda ijodiy fikrlash, muammolarni yechish va axborotni qayta ishlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga "Sevimli yozuvchim" mavzusida loyiha ishi topshiradi. O'quvchilar o'zlarining sevimli yozuvchisi haqida ma'lumot to'playdilar, uning asarlarini o'qiydilar va o'z loyihalarini taqdim etadilar[5].

4. Rolli o'yinlar o'quvchilarga muayyan vaziyatni modellashtirishga va o'zlarini boshqa odamlar o'rnida tasavvur qilishga o'rgatadi. Rolli o'yinlar o'quvchilarda empatiya, hamkorlik qilish va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga "Ertak qahramonlari" mavzusida rolli o'yin tashkil qiladi. O'quvchilar ertak qahramonlarining rollarini bajaradilar va o'zaro muloqot qilishadi.

5. Guruhli ish o'quvchilarni birgalikda muayyan vazifani bajarishga o'rgatadi. Guruhli ish o'quvchilarda hamkorlik qilish, o'zaro yordam berish va umumiy maqsadga erishish qobiliyatlarini rivojlantiradi[6].

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga "Matnni sahnalashtirish" vazifasini beradi. O'quvchilar guruhlariga bo'linadi va matnni sahna ko'rinishi shaklida tayyorlaydilar.

Ushbu interfaol metodlar o'qish darslarida o'quvchilarning faolligini oshirishga, ularning darsga bo'lgan qiziqishini uyg'otishga va natijada o'qish savodxonligi darajasini yaxshilashga yordam beradi.

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati ko'rib chiqildi. Adabiyotlar tahlili va tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshirishga, ularning darsga bo'lgan qiziqishini uyg'otishga va natijada o'qish savodxonligi darajasini yaxshilashga yordam beradi.

Maqolada munozara, bahs-munozara, loyiha ishlari, rolli o'yinlar va guruhli ish kabi interfaol metodlarning tavsifi va ulardan foydalanishga oid misollar keltirildi. Ushbu metodlar o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, muammolarni yechishga, o'z fikrlarini erkin ifoda etishga va hamkorlik qilishga o'rgatadi.

Shuningdek, maqolada o'qish savodxonligi darslarida interfaol metodlardan foydalanishga oid amaliy tavsiyalar berildi. O'qituvchilar o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda interfaol metodlarni tanlashlari va ularni dars jarayonida to'g'ri qo'llashlari lozim.

Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'qituvchilariga, metodistlarga va ota-onalarga o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanishga oid bilim va ko'nikmalarni oshirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Зокиров, Д. (2022). Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida matn ustida ishlash yo'llari. *Современные тенденции инновационного развития науки и образования в глобальном мире*, 1(2), 288-291.
2. Zokirov Javohir G'aybullo O'g'li (2023). ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA KLASSTER METODLARIDAN FOYDALANISH. *Science and innovation*, 2 (Special Issue 4), 76-79. doi: 10.5281/zenodo.7926259
3. Javohir G'aybullo O'g'li Zokirov (2023). ZAMONAVIY ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI FANINING YANGILANISHI, MAZMUNI VA AHAMIYATI. *Academic research in educational sciences*, 5 (NUU conference 3), 90-96.
4. Javohir G'aybullo o'g, Z. (2023). 1-3-Sinf O'Quvchilariga Ona Tili Va O'Qish Savodxonligi Fanidan Beriladigan Mashqlar Turlari. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, 2(2), 161-163.
5. O'g'li, Z. J. G. (2022). O'QUVCHILARNING DUNYOQARASHI, BILIMINI OSHIRISHDA ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI FANINING AHAMIYATI. *PEDAGOGS jurnali*, 10(3), 124-129.
6. Zokirov, J. (2022). THE IMPORTANCE OF STRENGTHENING LESSONS IN STUDENTS'MOTHER TONGUE AND READING LITERACY. *Academic research in modern science*, 1(9), 344-348.